

Beszámoló

a Magyar Katonai és Katasztrófaorvostani Társaság

2004. október 14-én tartott

VII. Tudományos Konferenciájáról

(előadás összefoglalók)

MH Központi Honvédkórház

A konferencia címe:

**„A rendkívüli helyzetek és katasztrófák egészségügyi
felszámolására kijelölt intézmények munkájának
koordinálási problémái”**

A tudományos konferencia védnökei:

Dr. Lampert Mónika

a Magyar Köztársaság Belügyminisztere

Juhász Ferenc

a Magyar Köztársaság Honvédelmi Minisztere

Dr. Kökény Mihály

a Magyar Köztársaság Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztere

A TUDOMÁNYOS KONFERENCIA PROGRAMJA

- 08.00–09.00 **Szatellit szimpózium**
„Stressz és a megküzdés”
Moderátor: Dr. Kovács Gábor o.ezds.
- 09.00–12.00 **PLENÁRIS ÜLÉS**

Üléseelnök: Dr. Bujdosó László
Prof. Dr. Vámos László ny. o.vőrgy.
- 09.00–09.20 Katasztrófa következményeinek felszámolásában résztvevő szervezetek együttműködése
Előadó: Dr. Radnóti Gábor
Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium
- 09.20–09.40 Az ÁNTSz szerepe a katasztrófák és rendkívüli helyzetek egészségügyi felszámolásának koordinációjában
Előadó: Dr. Bujdosó László
Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat
- 09.40–10.00 A Magyar Honvédség Egészségügyi Szolgálatának lehetséges szerepvállalása a Magyarországon területén bekövetkezett esetleges katasztrófa következményeinek egészségügyi felszámolásában
Előadó: Dr. Svéd László o.vőrgy., PhD.
MH HVK Egészségügyi Csoportfőnökség
- 10.00–10.30 **VITA, SZÜNET**

Üléseelnök: Dr. Göbl Gábor
Dr. Svéd László o.vőrgy. PhD.
- 10.30–10.50 Az ellátási lánc szakmai tartalmának korszerűsítési rendszere
Előadó: Dr. Göbl Gábor
Országos Mentőszolgálat
- 10.50–11.10 A Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság Egészségügyi Szolgálatának helye és szerepe a katasztrófák egészségügyi következményeinek felszámolásában
Előadó: Dr. Rékai Miklós ny. o.ezds.
Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság

- 11.10–11.30 Koordináció és együttműködés katasztrófa helyzetekben
Előadó: Sztanek Endre r. alez.
Budapesti Rendőrfőkapitányság
- 11.30–11.50 Távközlési kapcsolatok szervezése és koordinálása katasztrófák és rendkívüli helyzetek esetén
Előadó: Tatárka István
Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság
- 11.50–12.10 A bioterrorizmus nagy kihívásai napjainkban
Előadó: Dr. Visontai Ildikó
Országos Epidemiológiai Központ
- 12.10–12.30 A XXVIII. nyári olimpiai játékok katasztrófavédelmi rendszere
Előadó: Dr. Fűrész József o.ezds., PhD., egyetemi magántanár
MH Egészségvédelmi Intézet
- 12.30–13.00 VITA, SZÜNET

SZEKCIÓ ÜLÉSEK „A” terem

I. Az egészségügyi alkalmasság és szűrővizsgálatok kérdései

Üléseelnök: **Dr. Fekete István ny. o.ezds.**
Prof. Dr. Hideg János ny. o.vőrgy.

13.00–14.00

1.) Az alkalmasság vizsgálatok rendszere a Magyar Honvédségben.

Előadó: Dr. Ferenczy Ádám o.ezds.
MH Egészségvédelmi Intézet

2.) Egészségügyi alkalmasság és szak-szűrővizsgálatok rendszere a Magyar Honvédségben

Előadó: Dr. Tóth József o.szds.
MH Egészségvédelmi Intézet

3.) A pszichológiai alkalmassági vizsgálatok jelene és jövője a Magyar Honvédségben

Előadó: Andó Sándor alez.
MH Egészségvédelmi Intézet

4.) A katonai feladatok ellátására kijelölt állomány fizikai alkalmasság vizsgálata. A módszer alkalmazásának lehetősége a katasztrófa ellátásra kijelölt intézményeknél

Előadó: **Dr. Szenkovits Adeodát**
MH Egészségvédelmi Intézet

VITA

II. A katasztrófák egészségügyi felszámolása során alkalmazásra tervezett mobil és stacioner egészségügyi intézmények

Üléseelnök: **Dr. Aracsi László ny. o.ezds.**
Dr. Fűrész József o.ezds., PhD.,
egyetemi magántanár

14.00–15.00

1.) A katasztrófa felszámolásában résztvevő szervezetek együttműködése a felkészülés során

Előadó: **Dr. Göbl Gábor László**
Országos Mentőszolgálat

2.) Az egészségügyi intézmények felkészülése katasztrófák következményeinek felszámolására, a tervezés és irányítás sajátosságai

Előadó: **Dr. Aracsi László ny. o.ezds.**
PTE ÁOK Katasztrófa és Sürgősségi Orvostan Intézet

3.) Az állandó készenlét fenntartásának szervezési feladatai a Kecskeméti Repülőkórház Mobil Szakorvosi Csoportjánál

Előadó: **Dr. Csorba Zsolt o.alez.**
Kecskeméti Repülőkórház

4.) A katasztrófa helyzetek elhárításának oktatására alkalmazott képzési formák az Országos Mentőszolgálatnál.

Előadó: **Dr. Gorove László**
Országos Mentőszolgálat

5.) Biológiai fegyver alkalmazása során használható diagnosztikai módszereink

Dr. Fűrész József, o.ezds., PhD., egyetemi magántanár,
Nagy Ágnes,
Dr. Veszely Gizella,
Halász Erika
MH Egészségvédelmi Intézet

VITA

„B” terem

I. A katasztrófa ellátás gyakorlati kérdései I.

13.00–14.00

Üléselnök: **Dr. Farkas József ny. o.vőrgy.**
Dr. Tury Peregrin

1.) Az ellátási lánc koordinálási problémái

Előadó: **Dr. Göndöcs Zsigmond**
Országos Mentőszolgálat

2.) A KFOR egészségügyi biztosításával kapcsolatos magyar tapasztalatok

Előadó: **Dr. Dóri Csaba**
MH Egészségvédelmi Intézet

3.) Heveny sugársérülés orvosi-szervezési ellátása – egy gyakorlat tapasztalatai

Előadó: **Dr. Kiss Miklós**
MH Központi Honvédkórház

4.) A kabuli Német Tábortórák Kórház tömeges sérültellátási terve és ezzel szerzett tapasztalataink

Előadó: **Dr. Vekerdi Zoltán o.alez.**
MH HVK Egészségügyi Csoportfőnökség

5.) 2003. 06. 07. – Fekete szombat Afganisztánban.

Előadó: **Dr. Schandl László o.alez., PhD.**
MH Központi Honvédkórház

VITA, SZÜNET

II. A katasztrófa ellátás gyakorlati kérdései II.

14.00–15.00

Üléselnök: **Dr. Orgován György o.ezds., PhD.,**
egyetemi magántanár,
Prof. Dr. Záborszky Zoltán

1.) A colorectalis sérülések ellátási taktikája.

Előadó: **Dr. Bakity Boldizsár o.alez.,**
Dr. Záborszky Zoltán, o.örgy.,
Fekete László o.örgy.,
Dr. Orgován György o.ezds., PhD., egyetemi magántanár
MH Központi Honvédkórház

2.) A tompa hasi sérültek ellátási nehézségei katasztrófa körülmények között

Előadó: **Dr. Záborszky Zoltán o.örgy.,**
Dr. Fekete László o.örgy.,
Dr. Simon László,
Dr. Orgován György o.ezds., PhD., egyetemi magántanár
MH Központi Honvédkórház

3.) Érsérülések ellátása katasztrófa körülmények között

Előadó: **Dr. Tóth Gyula,**
Dr. Dlustus Béla ny. o.ezds.,
Dr. Orgován György o.ezds., PhD., egyetemi magántanár
MH Központi Honvédkórház

4.) A helyszíni vérzéscsillapítás új, hatásos formája

Előadó: **Dr. Liptay László ny. o.ezds.**
MH Központi Honvédkórház

VITA

15.00 KONFERENCIA ZÁRÁSA

15.15 ÁLLÓFOGADÁS

A Konferencia Szervező Bizottsága:

Elnök: **Dr. Liptay László**

Tagjai: **Dr. Eszterbauer Márta**
Dr. Hetei Péter
Kókay András
Dr. Pintér Attila
Dr. Rékai Miklós
Dr. Szolnoki László
Vági János

A Konferencia Tudományos Bizottsága:

Elnök: **Dr. Svéd László**

Tagjai: **Dr. Farkas József**
Dr. Fűrész József
Dr. Hideg János
Dr. Orgován György
Dr. Vámos László

*BM Központi Kórház¹, MH Egészségvédelmi Intézet²**BM Nemzetközi Oktatási Központ³*

Pszichikai teljesítményváltozások katonai túlélő kiképzés során

**Dr. Hullám István¹,
Györffy Agnes²,
Végh József³**

A NATO kötelezettségek és a nemzetközi biztonság fokozódó fenyegetettsége, gyors, hatékony műveletekre képes, válságkezelésben és védelemben is alkalmazható katonai alakulatok létrehozását igénylik. Az új kihívásokból fakadó tartós, fokozott illetve extrém, fizikai és pszichikai stressz-terhelések (valamint ezek különböző kombinációi) tudományos igényű tanulmányozása a követelmények teljesítésének fontos feltétele. A szerzők 4 napos túlélő kiképzés tábori körülményei között vizsgálták az intenzív, váltakozó ritmusú megterhelési formák (terepen való tájékozódás, vízi átkelés, magaslatok leküzdése, hét-nyolc órás éjszakai menet, élelemszerzés, éjszakai rejtekhelykészítés, a fogságban való viselkedés elméleti és gyakorlati ismeretanyaga, fegyveres formagyakorlat, állandó fel-lemálházás) okozta pszichikai (összetett kognitív, pszichomotoros) teljesítményváltozások, egyes személyiségjellemzők, a megküzdési stratégiák és képességek, az érzelmi állapot, és más fiziológiai tényezők összefüggésrendszerét. A vizsgálatokban 48 fő katonai főiskolás hallgató vett részt (Átlag életkor = 19,7 év), akik terhelés-élettani paraméterek alapján 3 csoportba (edzett, edzetlen, átlagos!) kerültek besorolásra, amely egyúttal az értékelés pontrendszerének lényeges elemét képezte. A pszichometriában széles körben alkalmazott

tesztek, és a vizsgálatra speciálisan szerkesztett kérdőívek adatai azt mutatják, hogy a hallgatók többsége pozitív mentális képpel (megküzdési fantáziával) és megfelelő érzelmi stabilitással rendelkezett a kiképzési feladat eredményes végrehajtásához, ugyanakkor ezek a tényezők nem voltak szoros kapcsolatban a fizikai felkészültséggel. Az Interjú Kérdőívekre adott válaszok elemzése azt mutatta, hogy a várható megterhelést (a kapott információk és az egyéni fantáziák alapján) a teljes csoport, és az egyes alcsoportok is mintegy 80%-ban prognosztizálták nagyon erősnek, ill. erősnek, és ez a minősítés a megélt nehézségi fok megítélésében sem változott, mintegy önbeteljesítő jóslatként. A várható teljesítmény megítélésében a pozitív megküzdési fantáziák jelenléte tükröződött, mert a teljes minta 58%-a várt magától kiváló, ill. jó teljesítmény 35%-a közepes, és csupán 8 %-a gyenge teljesítményt. Az alcsoportoknál EN - E - NB sorrend alakult ki. A produkált teljesítménnyel való megelégedettség valamennyi csoportban meghaladta a 75%-t.

A stresszkezelés és a sikeres megküzdés személyiségforrásait reprezentáló személyiségfaktorok vizsgálata (PISI, SEMIQ) azt mutatja, hogy az egyes faktorok csoportátlagga nem mutat szignifikáns eltérést a magyar átlagtól. Ugyanakkor a

Pszichológiai Immunrendszer egyik fő elemét képviselő Mobilizáló – Alkotó Alrendszer (melyet több faktorból képez a PISI teszt) tesztmutatója (T érték= 58,6) alapján a vizsgált csoport tagjainak többsége e vonatkozásban meghaladta a magyar átlagot (T érték= 40–60 között).

Az összetett kognitív funkciók (analízis, szintézis, téri orientáció), a finom manipuláció terén vizsgálataink alátámasztják azokat a korábbi megfigyeléseket, amelyek szerint a tartós fizikai megterhelés kevésbé rontja a fizikailag felkészültebbek

teljesítményét. A szituatív és a késleltetett memória vizsgálatok eredményeinek értékelése is alátámasztja ezt a következtetést.

A pszichikai tényezők tudományos vizsgálata ráirányította a figyelmet a feladathelyzettel kapcsolatos mentális megküzdési kép összetevőit, a sikeres megküzdés személyiségforrásait reprezentáló személyiségjegyek és a pszichikai teljesítmény kapcsolatának fontosságára, ugyanakkor a vizsgálati adatok a fizikai állapot fejlesztésének szükségességét is megerősítik.

MH Egészségvédelmi Intézet

Érzelmi stabilitás és megküzdés fokozott stresszterhelés alatt

Gyórfy Ágnes

Az érzelmi stabilitás elengedhetetlen feltétele annak, hogy a különösen megterhelő helyzetekben, olyan esetekben mikor a saját testi vagy lelki épség veszélyeztetett helytálljunk. Ezt a jelentőséget vizsgáltuk egy négynapos túlélő kiképzés során katonai főiskolás hallgatóknál. Ilyen jellegű megterhelés esetén a stabilitás mindenkinél meginog időnként, azonban a megküzdési mechanizmusok széles tárházával rendelkezők képesek egyensúlyukat gyorsan visszaállítani, s újra hatékonyan kezelni a helyzetet. A vizsgálati személyek érzelmi stabilitását a *Lüscher*-teszt rövidített változatával, megküzdési mechanizmusait pedig coping teszt, illetve befejezetlen mondat tesztek segítségével vizsgáltuk. A hallgatókat a vizsgálat során három csoportba osz-

tottuk, az edzetlenek, az edzettek és a nem besoroltak csoportjába. Elsőre azt gondolnánk, hogy az edzettek előzetes tapasztalataik révén jobban meg tudnak küzdeni ezekkel a helyzetekkel. Kísérleti eredményeink ezt nem támasztották alá. Az edzettség együtt járt egyfajta teljesítmény orientációval, ami háttérbe szorítja az érzelmek kezelését, s ennek eredményeként az egyén az érzelmileg telített helyzeteket is egyfajta feladatként, teljesítményhelyzetként fogja fel. Nem meri saját megingását felvállalni a nehézségek során társaira támaszkodni, ami pedig továbbsegíthetné a megakadásban. Mindezeket az állomány kiválasztása és a kiképzés során egyaránt fontos figyelembe venni.

Katasztrófa következményeinek felszámolásában résztvevő szervezetek együttműködése

Dr. Radnóti Gábor

A szélesebb értelemben vett katasztrófa-helyzetek és a katasztrófák következményeinek egészségügyi felszámolása csak az abban résztvevők szakmai kompetencia szerinti munkamegosztása és az előzetesen kialakított, a gyakorlatban megvalósított együttműködése által oldható meg eredményesen.

Az együttműködés kárhelytől az irányítás legmagasabb szintjéig szükséges.

Az egészségügyi ágazathoz tartozó szervek együttműködése jogszabályokon alapul. Ez egyrészt vertikálisan, hierarchikusan szabályozott, másrészt horizontálisan az ÁNTSz in-

tézkedései által valósulhat meg. Az együttműködésben is érvényesülni kell a szubszidiaritás elvének.

Az egészségügyi és a más ágazatokhoz tartozó szervezetek együttműködése a várható közös feladatok függvényében állandó vagy *ad hoc* jellegű, változó tartalmú, és mélységű.

A civil szervezetekkel való együttműködés jelenleg még esetleges, az egyes konkrét eseményekhez kapcsolódóan átmeneti jellegű, azonban a felelőségek, a szakmai kompetenciák és a beavatkozó képességek mentén egyre szorosabb és folyamatosabb együttműködés látszik szükségesnek.

A Magyar Honvédség Egészségügyi Szolgálatának lehetséges szerepvállalása a Magyarország területén bekövetkezett esetleges katasztrófa következmények egészségügyi felszámolásában

Dr. Svéd László o.vőrgy., Ph.D.

A Nemzetközi Katonaorvosi Társaság 2004. szeptemberi, 35. Kongresszusán, kiemelt témaként foglalkozott a katona-egészségügy katasztrófa helyzetekben lehetséges szerepvállalásával. Ugyancsak itt demonstrálták azt is, hogy az ember által okozott különféle katasztrófák közé, napjaink egyik kiemelten kezelt és megoldásra váró kérdését a terrorizmust is besorolták.

A katona-egészségügy feladatrendszerét ilyen megközelítésben megvizsgálva, képességei alapján, a lehető legjobban szervezett egészségügyi szervezeti egység, mely valamelyest eredménnyel tud a vészhelyzetek kihívásainak megfelelni.

A meglévő képességek

- tervezési és szervezési alapismeretek (tapasztalatok),
- kiképzett, felkészített, műveletekben járatos szakemberek,
- felajánlott erők, folyamatos készenlét (motiváltság).

egyaránt nélkülözhetetlenek az adekvát válaszadáshoz.

A tervezési és szervezési alapismeretek – az időben történő ellátás, a folyamatosság a helyszíni egészségügyi biztosítás, az egészségügyi erőforrá-

sok készenléte és a többenemzetiségű működtetés területén lelhetőek fel. A kiképzett és felkészített erőt a különböző missziókban folyamatosan szolgálatot teljesítő és állandóan feladatot végrehajtó állomány jelenti. Napjainkban mintegy 22 fő orvos, 1 fő egészségügyi tiszt, 17 fő egészségügyi asszisztens, és 14 fő egészségügyi logisztikus teljesít szolgálatot három-, hathónapos váltásban Afganisztántól a Balkánig. Ha az ezekhez a feladatokhoz kapcsolódó felkészítésben résztvevő állományt vesszük számba, akkor 800 fő katasztrófa helyzet felszámolására alkalmas személlyel rendelkezünk.

A felajánlott erők, egy meghatározott feladatra, folyamatos készenlétben, gyakorlatilag 30 órától 5 napig terjedő alkalmazási készséggel rendelkező egészségügyi csoportokat jelentenek.

Napjainkban egy telepíthető biológiai laboratóriummal, mobil szakorvos csoporttal, szerény légi-kiürítő kapacitással (2 helikopter, 1 merevszárnyú repülő) és egy ROLE-1 kategóriájú segélyhellyel rendelkezünk. Reményeink szerint 2009. végére egy ROLE-2 kategóriájú segélyhely is csatlakozik a készenlétbe tartozó erőkhöz.

A Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság Egészségügyi Szolgálatának helye és szerepe a katasztrófák egészségügyi következményeinek felszámolásában

Dr. Rékai Miklós ny. o.ezds.

Az előadás bemutatja a BM OKF alapításakor és az azóta eltelt időben, az Egészségügyi és Pszichológiai Osztály tevékenységét. Rámutat azon ellentmondásra, hogy ezen osztálynak, az ott dolgozók törekvése ellenére nincs meg a lehetősége a katasztrófa ellátás terén szakmai tevékenység kibontakoztatására.

A hallgatóság számára betekintést nyújt a Polgári Védelem rendelkezésére álló tárgyi eszközökről és személyi állományról, amely hivatott

katasztrófa-egészségügyi ellátásban részt venni, valamint a műszaki mentéseknél és tüzeseteknél közreműködő tűzoltó orvosok tevékenységéről.

Az előadás végén javaslat formájában kerül megfogalmazásra.

A BM OKF Egészségügyi Szolgálatának irányításban betöltendő szerepe, a katasztrófák egészségügyi következményeinek felszámolásában.

A XXVIII. Nyári olimpiai játékok katasztrófavédelmi rendszere

Dr. Fűrész József o.ezds., Ph.D., egyetemi magántanár

Az olimpiák és a NATO történetében először fordult elő, hogy a NATO egy tagország békeidejű rendezvényének biztosításában ilyen jelentős mértékben vett volna részt. Az előadásban a biztonsági rendszer szakpolitikai és gyakorlati szerveződésének bemutatására kerül sor, külön kiemelve a NATO Gyorsreagálású Haderő Vegyvédelmi Zászlóaljának elemeire épülő ABV biztosítási rendszert, amelynek a Magyar Honvédség Egész-

ségügyi Szolgálat is részese volt a telepíthető megerősített molekuláris biológiai laboratórium (TM(M)BL) rendelkezésre bocsátásával. Az előadás foglalkozik az előzmények, valamint a következmények felszámolására kialakított szervezési és szervezeti elemekkel-, bemutatva azok képességét és feladatait kezdve a felderítés, vezetés, irányítás, civilreláció és a mintavételezéstől, a mintaszállítás, mintafeldolgozáson át.

MH Egészségvédelmi Intézet

Az alkalmasság-vizsgálatok rendszere a Magyar Honvédségben

Dr. Ferenczy Ádám o.ezds.

Az előadás átfogó képet ad a Magyar Honvédségben az MH EVI keretein belül végzett 3 oldalú alkalmasság-vizsgálatok rendszeréről.

Törvényi keretek között meghatároz-

za, hogy ki alkalmas az egyes beosztások betöltésére, felsőfokú tanulmányok folytatására, illetve külföldi NATO, ENSZ és egyéb feladatok elvégzésére.

MH Egészségvédelmi Intézet

Egészségügyi alkalmasság és szak-szűrővizsgálatok rendszere a Magyar Honvédségben

Dr. Tóth József o.szds.

A NATO csatlakozás óta felgyorsult a Magyar Honvédség modernizációja, ami egyben az önkéntes haderőre való áttérést is jelenti. A szerződéses katonák alkalmazásának az alkalmasság vizsgálatok az egyik fő ele-

me. Az előadás bemutatja az egészségügyi alkalmasság és a szakszűrő vizsgálatok rendszerét, amely egyben az egészségügyi prevenció egyik eszköze is.

MH Egészségvédelmi Intézet

A pszichológiai alkalmassági vizsgálatok jelene és jövője a Magyar Honvédségben

Andó Sándor alez.

Az előadás vázlatosan bemutatja a pszichológia katonai alkalmazását a Magyar Honvédségben. Bemutatásra kerülnek az aktuális jogi szabályozók (törvény, rendeletek), és ezek tükrében a valódi vizsgálati helyzetből kiindulva bemutatja az alkalmazott metodikát, ennek előnyeit, hátrányait.

Néhány, más hadseregben alkalmazott vizsgálati rendszer felvázolása után elméleti felvetéseket tesz mindennapi gyakorlat adta megváltozott helyzet figyelembevételével egy vagy több lehetséges vizsgálati rendszer, módszer irányába történő tovább fejlesztésének feltételeiről, és alkalmazásának várható következményeiről.

A fizikai alkalmasságvizsgálat szerepe a „katasztrófák egészségügyi felszámolása során alkalmazásra tervezett mobil szakorvos csoport készenlétének fenntartása, alkalmazhatóságának folyamatos biztosítása, az állomány szakmai felkészítése, gyakoroltatása” témakörben

Dr. Szenkovits Adeodát

A NATO katona-egészségügyi alapelvei alapján az egészségügyi szolgálat, ezen belül a Fizikai Alkalmasságvizsgáló Osztály fő feladatául jelenik meg a prevenció. Ebbe a feladatkörbe tartozik a jelentkező személyek különböző munkaköri beosztásra (pl. mobil orvosi csoport) való fizikai alkalmasságának megállapítása.

Az osztály szakmai felügyelete alatt történik a fizikai alkalmasság időszakos – éves – ellenőrzése is, továbbá a szükséges fizikai kondíció megszerzéséhez, megőrzéséhez és szinten tartásához elengedhetetlen életmódprogramok, illetve protokollok kidolgozása. Ezzel a tevékenységével,

pszichomotoros képességek fejlesztésén és szinten tartásán keresztül gyakorol hatást az állomány készenlétének fenntartásához, illetve az érintett állomány alkalmazhatóságához. Igen fontos részfeladatokkal bír a kijelölt állomány szakmai felkészítésében és gyakoroltatásában terhelés-, teljesítmény, munka-, illetve edzésélettani tárgykörökben.

A fizikai alkalmasságvizsgálat szerepe a „katasztrófák egészségügyi felszámolása során alkalmazásra tervezett mobil szakorvos csoport készenlétének fenntartása, alkalmazhatóságának folyamatos biztosítása, az állomány szakmai felkészítése, gyakoroltatása” témakörben.

Egészségügyi intézmények felkészülése katasztrófák következményinek felszámolására, a tervezés és irányítás sajátosságai

Dr. Aracsi László ny. o.zds.

A katasztrófákra való felkészülés arra irányul ami logikusan várható, de a valóságban nem mindig az történik ami logikus. Ezért nem definitív válaszokat kell adni, hanem olyan alternatívákat kell kidolgozni és begyakorolni, amelyek a kialakult helyzet megoldását segítik és csökkentik az *ad hoc* ötleteket. A tervezés fontos, de önmagában nem biztosítja a felkészülést, hatékonysága olyan, mint amilyenek azok a feltételek amelyeken alapszik. Minden egészségügyi intézmény alapfeladatai közé tartozik a katasztrófa-helyzetek kezelése, ennek ellenére a kórházak döntő többsége csak formális tervekkel és hiányos ismeretekkel rendelkezik, amely mögött nincs igazi tartalom.

Ennek okai közé sorolhatjuk, hogy hazánkban a katasztrófák bekövetkezésének valószínűsége csekély. Mások úgy érvelnek, hogy a katasztrófa felszámolás nem más, mint a

rutin sürgősségi ellátás kiterjesztett változata, ezért nem kell vele külön foglalkozni. E nézettel ellentétben a realitás az, hogy egymástól eltérő stratégiát képviselnek. A katasztrófák felszámolása során észlelt problémáknak nincs hasonmása a rutin sürgősségi ellátásban.

Az előadás az intézeti ellátás irányítási kérdéseire helyezi a hangsúlyt, és a gyakorlatban előforduló ellátás szervezési problémákat vet fel: Tervezés, felkészülés, Optimális struktúra; irányítás és munkaszervezés; Értesítés, információszerzés, információtovábbítás, A kezdeti kaotikus helyzet felmérése, tervek aktiválása; Kommunikáció; Interakciók a médiával; Veszélyes anyagok által sérültek speciális ellátási problémái; Az osztályozás nélkül beözönlő (beszállított) tömeg fogadása, ellátása. A „normál”-működés párhuzamos fenntartása.

Az állandó készenlét fenntartásának szervezési feladatai a Kecskeméti Repülőkórház mobil szakorvosi csoportjánál

Dr. Csorba Zsolt o.alez.

Előadásunkban bemutatjuk a Kecskeméti Repülőkórház mobil szakorvosi csoportjának szervezésével az elmúlt 10 év során elért eredményeket. Részletesen ismertetjük az állandó készenlétből fakadó folyamatos szervezőmunka követelményeit. Tár-

gyaljuk a személyi állomány folyamatos kiképzését, az egészségügyi és technikai eszközök állandó karbantartását igénylő feladatokat, valamint a még meglévő hiányosságokra tett javaslatainkat.

Országos Mentőszolgálat

Az Országos Mentőszolgálatnál a katasztrófa helyzetek elhárításának oktatására alkalmazott képzési formák

Dr. Gorove László

Olyan esetekben, amikor az ellátók száma aránytalanul kevés, a sérültekhez képest sokszor nehéz döntés elé kerülünk: Kit hogyan és mikor lássunk el? Kit hova és mikor szállítsunk stb. A döntést sok minden befolyásolja: Az ellátó személyzet létszáma és szakképzettsége, a sérültek száma és súlyossága stb. A helyzetet talán mégis az nehezíti legjobban, hogy nagyszámú sérülttel járó esemény ritkán fordul elő.

Ezért nagy szerepe van az ellátásban a résztvevők képzésének, továbbképzésének. Az utóbbi időben a technikai lehetőségek lehetőséget nyújtanak a szakdolgozó képesítésének megfelelő, interaktív technikák alkalmazására is.

Előadásomban az Országos Mentőszolgálatnál alkalmazott régebbi és új, képzési formákat mutatom be.

MH Egészségvédelmi Intézet

Biológiai fegyver alkalmazása során használható diagnosztikai módszereink

**Dr. Fűrész József o.ezds. Ph.D., egyetemi magántanár,
Nagy Ágnes fhdgy.,
Dr. Veszely Gizella,
Halász Erika szds.**

Az utóbbi évtized tragikus felismerése, hogy a tömegpusztító fegyverek alkalmazásának veszélye ismét növekedett. A biológiai fegyverként szóba jövő mikrobiológiai ágensek sajátossága többek között, hogy igen kis mennyiségben alkalmasak az élet kioltására, betegségek okozására, miközben újabb és újabb fertőző góccok keletkezhetnek. A diagnosztikus rendszerekkel kapcsolatban alapvető követelmény, hogy rendkívül kis koncentrációban előforduló ágensek kimutatására is alkalmasak legyenek. A hagyományos diagnosztikus eljárások hosszú időt, ill. relatíve nagy koncentrációt igényelnek. A prágai felajánlás keretében tett felajánlásának megfelelően a Magyar Honvédség Egészségügyi Szolgálatánál a gyors-

diagnosztikai vizsgálatokra alkalmas, megerősítő diagnosztikára képes telepíthető laboratórium és laboratóriumi technikák kifejlesztését céloztuk meg. Ennek eredményeképpen egy igen gyors mozgékonyágú, de magas logisztikai támogatást igénylő rendszer, valamint egy minimum egy hétig önálló hármasszintű tevékenységre alkalmas laboratóriumi konténer került kifejlesztésre, benne a megerősített diagnosztikára alkalmas technológiával. Az előadás a laboratórium főbb sajátosságait és az alkalmazott technológiákat mutatja be, a minta fogadás, mintaelőkészítés, a diagnosztikus eljárások, az eredmények értékelése és a NATO által elfogadott jelentési forma elkészítése láncolatában.

A KFOR egészségügyi biztosításával kapcsolatos magyar tapasztalatok

Dr. Dóri Csaba o.alez.

A szerző áttekinti a KFOR feladatok egészségügyi biztosításának rendjét. A misszió létrehozásának történeti áttekintését követően ismerteti a békeműveletek során alkalmazott őrzészlóalj új NATO elvek alapján szervezett egészségügyi biztosítás rend-

szerét és a működtetés során felgyülemlett tapasztalatokat. A felrajzolt képet teljessé egészítik ki a szerzők elemzésesei, a MEL csoport által teljesített feladatokról, eredményekről, illetve a hadszíntér megelőző orvosi tisztai beosztás ellátás tapasztalatairól.

*MH Központi Honvédkórház,
MH Egészségvédelmi Intézet¹*

Heveny sugársérülés orvosi-szervezési ellátása – egy gyakorlat tapasztalatai

**Dr. Kiss Miklós,
Dr. Horváth Győző¹ o.alez.,
Dr. Liptay László ny. o.ezds.,
Dr. Tabák Péter ny. o.ezds.**

A szerzők az Egészségügyi Minisztérium által koordinált, országos sugárvédelmi gyakorlat, Magyar Honvédség Központi Katonai Kórházában szerzett tapasztalatairól számolnak be.

Elsősorban klinikusi és szervezői

szempontból értékelik a feladat végrehajtását, a nehézségeket, azokat a pontokat kiemelve, ahol nehézségek adódtak. A nemzetközi ajánlásokat is figyelembe véve, javaslatokat tesznek a további gyakorlatok és éles sugár-baleseti helyzetekre adódóan.

A kabuli Német Táborig Kórház tömeges sérültellátási terve és annak alkalmazása során szerzett tapasztalataink

Dr. Vekerdi Zoltán o.alez.

Az előadás az alábbi főbb gondolatok köré épül fel:

- A kórház tömeges sérültellátási tervének célja és a vele szemben támasztott követelmények,
- A terv végrehajtását befolyásoló tényezők (kockázati tényező, ellátási és képesség-korlátok, készenlét),
- A terv alkalmazási szakaszai (riasztás, előkészítés, reagálás, levezetés, visszaállás),
- A működés során szerzett tapasztalataink.

A hallgatóság bepillantást nyer az Észak-Atlanti Szövetség afganisztáni missziójának egészségügyi biztosítási rendszerébe, megismerkedik a főbb kihívásokkal, az ellátás folyamatoságát és progresszivitását biztosító egészségügyi biztosítási szintekkel, s rövid áttekintést kap a kabuli Német Táborig Kórház tömeges sérültellátási tervének aktiválásáról és működéséről, valamint az alkalmazás során – így gyakorlatok alkalmával és éles helyzetekben nyert gyakorlati tapasztalatainkról.

2003. 06. 07. – Fekete szombat Afganisztánban**Dr. Schandl László o.alez., Ph.D.**

Az előadás az alábbi fő témákat érinti:

1. A terrortámadás előzményei,
2. Riasztás, helyszíni mentési munkálatok,
3. A kabuli Német Táborig Kórház tömeges sérültellátási tervének aktiválása, a kórház előkészítése a sebesültek fogadására,
4. Sérültellátás a kórházban (osztályozás, állapotstabilizálás, műtéti előkészítés, élet- és végtagmentő műtétek, pszichológiai és lelki támogatás),
5. A sérültek légi kiürítése,

6. A holtak ellátása,

7. Tanulságok.

Az előadás szerzője a kezdetektől vett részt a Magyar Katonai Egészségügyi Kontingens megszervezésében, annak első parancsnoka és a kabuli Német Táborig Kórház klinikai igazgatója volt. A képekkel gazdagon illusztrált előadás valós helyzetben mutatja be a tömeges sérültellátás kapcsán felmerült problémákat és az elvégzett munkát, érinti az ISAF (International Security Assistance Forces) egészségügyi ellátó rendszerét és tárgyalja az esetből levonható tanulságokat.

Tompa hasi sérültek ellátásának nehézségei háborús körülmények között

Dr. Záborszky Zoltán o.örgy.,

Dr. Fekete László o.örgy.,

Dr. Simon László,

Dr. Orgován György o.ezds., Ph.D., egyetemi magántanár

A tömeges sebészeti ellátást igénylők mintegy 20–25 %-án hasi sérülés következik be, közülük több mint felénél politraumatizáció részeként. E sérültcsoport halálozása rendkívül magas. A rossz gyógyeredmények az összetett, klinikai vonatkozásban a hasi sérülések patológiai történései kevésbé kutatott terület. Tompa hasi sérülések mechanizmusára jellemző, hogy a hasfalon át nem hatoló erőnél a hasüregben a bélben is nő a nyomás, amelyre a bél rupturál vagy a kötött bélszakaszok esetén mint pl. a flexura duodeno-jejunalis a bélfal leszakad a mesentériumról és a bél nekrotizál. Olyan kórképek ellátását vizsgáljuk, amely rendkívüli események kapcsán nagyobb számban keletkeznek, mint pl. a betemetéses sérülés, hasi compartment tünetcsoport, parenchymás szervek, valamint a tápcsatorna sérülései. Tompa has sérülésnél a

parenchymás szerv sérülések aránya magas (máj 25 %, lép 15 %).

Különösen nehéz a hasi sérültek diagnosztikája, súlyos, sokszor eszméletlen betegnél a helyzet adta korlátozott személyi és tárgyi lehetőség körülményei között. A fizikális vizsgálat mellett olyan eljárásokat szükséges kidolgozni, amely rendkívüli helyzetben is biztonságosan, gyorsan elvégezhető.

A tömeges ellátásában kevésbé alkalmazott, egyébként ismert módszereket, mint pl. a laparocentesis, vagy ha lehetőség van rá a laparoscopia, amely alkalmazása a várható gyógyulási eredményt jelentősen javítja. Indokolt szerevezési és technikai kérdésekkel is foglalkozni, amely biztosítja az adott feltételek mellett a nagyszámú sérült ellátásának gördülékenységét.

A helyszíni vérzéscsillapítás új, hatásos formája

Dr. Liptay László ny. o.ezds.

A QuickClot granulált, zeolát tartalmú ásványi anyag. Hatásmechanizmusa: szivacsként magába szívja a vér folyadék tartalmát és így a visszamaradó alvadási faktorok magas koncentrációját biztosítja. Mivel a véralvadásban a faktorok koncentrációja, nem pedig abszolút mennyisége a meghatározó, a vérző sebre szórva gyors véralvadást biztosít. Alkalmazhatóság: a vérző sérült orvosi, illetve egészségügyi személyzet érke-

zése előtt a sérülést követően azonnal alkalmazhatja; közlekedési baleset vagy bűncselekmény vérző áldozatánál a rendőrök vagy tűzoltók a mentők megérkezése előtt alkalmazhatják; jelentős mértékű artériás- és vénás vérzés esetén is gyors véralvadást biztosíthat. FDA regisztrálta, US Army Afganisztánban és Irakban harcoló katonáinak egyéni sebkötöző csomagjában rendszeresítették.

Szerzőink figyelmébe!

Az utóbbi években Szerzőink, különböző szerkesztési elvek szerint összeállított formában küldik be közleményeiket.

Az egységes kivitelezés érdekében kérjük a közlemény összeállításakor az alábbiak figyelembe vételét:

Munkahely megnevezése,

A dolgozat címe,

Szerző(k) neve (katonai és tudományos fokozat megjelölésével),

Kulcsszavak (a közlemény lényeges fogalmait, új megállapításait tükrözze),

Összefoglalás (a dolgozat érdemi részének összefoglalása - magyar és angol nyelven),

Közlemény,

Irodalom (számozott, külön sorokban történő felsorolás, szerző(k) ABC sorrendben a folyóirat kötetszám, oldalszám feltüntetésével, illetve könyv idézésekor – évszám és a kiadó megnevezését is kérjük.

Ábrák és ábramagyarázatok külön lapon, (fénykép, röntgenfelvétel, stb.)

Táblázatok külön lapon, (nyomdai feldolgozásra alkalmas kivitelben).

A dolgozat végén kérjük feltüntetni az első szerző postai címét a különlenyomat küldés megkönnyítése céljából.

E szerkesztési elvek betartása mind az átfutási időt, mind a szerkesztési munkát meggyorsítja lapunk számára.

Kéziratokat a szerkesztőség címére kérjük 2 példányban és floppy/CD-én is megküldeni.

